

Een veiligheidscoördinator geeft schoolveiligheid vorm

Veiligheid heeft zich de afgelopen jaren als een belangrijk thema binnen onderwijsinstellingen ontwikkeld. De overheid noemt een integraal en samenhangend veiligheidsbeleid als een belangrijke doelstelling binnen het onderwijs. Scholen moeten op grond van **Artikel 3** uit de *Arbeidsomstandighedenwet*, net als andere bedrijven, beschikken over een veiligheidsplan.

Arbeidsomstandighedenwet 2007

Artikel 1

3.e. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder: psychosociale arbeidsbelasting: de factoren seksuele intimidatie, agressie en geweld, pesten en werkdruk in de arbeidssituatie die stress teweegbrengen.

Artikel 3

2. De werkgever voert, binnen het algemeen arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid gericht op voorkoming en indien dat niet mogelijk is beperking van psychosociale arbeidsbelasting.

Bovendien zijn scholen voor basis- en voortgezet onderwijs gezien de cao's verplicht het veiligheidsbeleid van de school te vermelden in de schoolgids per augustus 2006. Onder algemeen veiligheidsbeleid vallen enerzijds voorzieningen om de fysieke veiligheid van leden van de schoolgemeenschap te waarborgen en anderzijds maatregelen om leerlingen en personeel te beschermen tegen sociale onveiligheid.

- Fysieke veiligheid: risico-inventarisatie op gebouw(en) en technische voorzieningen, ontruimingsplan, bedrijfshulpverlening, et cetera.
- Sociale veiligheid: beleid tegen agressie en geweld, anti-pestprotocol, omgangsregels voor personeel en leerlingen, netiquette voor gebruik van internet en gsm, vertrouwenspersoon, klachtencommissie, sociale competenties, incidentenregistratie, et cetera.

Veiligheid: verschillende facetten

Veiligheid bestaat uit verschillende facetten:

- Fysieke veiligheid: gericht op het beperken van fysieke schade voor leerlingen en personeel. Hiervoor wordt regelmatig de Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) verricht, conform de verplichting in de Arboret. (Zie: www.arbomeester.nl voor hulp en scholing bij arbobeleid in het primair onderwijs.)
Functionarissen op dit gebied zijn: veiligheidscoördinator, preventiemedewerkers en bedrijfshulpverleners.
- Maatschappelijke veiligheid: vanuit de overheid wordt de school de taak toegedicht om vroegtijdig risicoleerlingen te signaleren en te begeleiden naar expertinstellingen in geval van opvoedingsproblemen, criminaliteit, radicalisering, et cetera.
Functionarissen op dit terrein zijn: mentoren, leerlingbegeleiders in samenwerking met het Zorgadviesteam en de partners in de Veiligheidsketen: jeugdzorg en politie. Zie www.nji.nl.

- Sociale veiligheid: gericht op een veilig schoolklimaat en correcte omgangsvormen voor leerlingen, personeel en ouders.
Functionarissen op dit terrein zijn: vertrouwenspersonen, intermediairs agressie en geweld en veiligheidscoördinatoren.

De veiligheidscoördinator als spin in het web

Scholen die echt werk willen maken van schoolveiligheidsbeleid doen er, gezien de veelheid aan taken op veiligheidsgebied, goed aan om een veiligheidscoördinator aan te stellen.

Een veiligheidscoördinator is een door de werkgever aangewezen en gefaciliteerde medewerker in de school, verantwoordelijk voor veiligheidszaken in de school.

Taken veiligheidscoördinator

- Opstellen risico-inventarisatie en evaluatie.
- Uitvoeren van arbomaatregelen.
- Inventariseren van de veiligheidsbeleving binnen de school door middel van enquêtes.
- Registreren van ongelukken en incidenten.
- Afsluiten van een veiligheidsconvenant met politie.
- Opstellen en actualiseren van het veiligheidsplan en het anti-agressiebeleid.
- Opstellen van regels voor het sociale verkeer op school.
- Opstellen van calamiteitendraaiboek.
- Veiligheidsonderwerpen agenderen zoals: cyberpesten, agressieve ouders, et cetera.
- Het opstellen van veiligheidsverslagen.
- In jaarverslagen beleidsadvisering aan het management, op basis van incidentenregistratie, enquête veiligheidsbeleving op school, et cetera.
- Organiseren van voorlichting en cursussen.
- Overleggen met partners in de veiligheidsketen intern en extern.
- Netwerken met collega-veiligheidscoördinatoren.

Hij of zij zet activiteiten in werking, betreft de juiste personen bij de uitvoering, is aanspreekpunt, maar kan ook anderen aanspreken op hun verantwoordelijkheden. De veiligheidscoördinator fungeert als een spin in het web. Het betekent dus niet dat de coördinator al het werk zelf doet.

Volop in ontwikkeling

In het AOb-stappenplan *Je staat er niet alleen voor* is een functieomschrijving van de veiligheidscoördinator opgenomen:

Een veiligheidscoördinator is een vrijgestelde medewerker in de school, verantwoordelijk voor veiligheidszaken in de school, meestal meer in het bijzonder voor de sociale veiligheid. De veiligheidscoördinator organiseert voorlichting, cursussen, trainingen en overleggen. Deze persoon is door zijn positie, ervaring en opleiding de aangewezen persoon om de orde en de rust in de school te bevorderen, en daartoe maatregelen te nemen.

De functie en de profielschets van de veiligheidscoördinator zijn nog volop in ontwikkeling. Zo blijken in de schoolpraktijk grote verschillen in de invulling van functie en taken van de veiligheidscoördinator. Dat lijkt ook afhankelijk te zijn bij wie de functie wordt ingehangen.

Een veiligheidscoördinator die ook conciërge is, vult zijn veiligheidsfunctie anders in dan een adjunct-directeur die ook het veiligheidscoördinatorschap in zijn takenpakket heeft. De eerste zal eerder praktisch handelen en vechtende kinderen uit elkaar halen, terwijl de tweede het beleidsmatige aspect zoals het schoolveiligheidsplan meer aandacht zal geven.

Ook uit onderzoek (2007) van VIOS, **Vioscoop nummer 24**, blijkt dat er grote verschillen zijn tussen de veiligheidscoördinatoren op de diverse scholen in hun taakopvatting. Uit het onderzoek blijkt dat er meer duidelijkheid over de taak van de veiligheidscoördinator is gewenst.

De functie van de veiligheidscoördinator wordt trouwens niet op iedere school zo genoemd. Er zijn onderwijsinstellingen waar een preventiemedewerker of een arbocoördinator actief is, met een coördinerende functie inzake veiligheid. Sommige Amsterdamse scholen kennen hiervoor 'gebouwhoofden'.

Tools

Fysieke veiligheid

Het Kenniscentrum van Consument en Veiligheid biedt basisscholen informatie en ondersteuning met de methodiek **Veiligheid op de basisschool** en scholen voor voortgezet onderwijs met de **VO Veiligheidsmanager**. De methodes zijn ontworpen om veiligheid in brede zin te realiseren. Het vervangingsfonds biedt diverse instrumenten inzake **Risico Inventarisatie & Evaluatie**.

Sociale veiligheid

- **Je staat er niet alleen voor.** Met deze AOb-brochure kan de school een eigen schoolveiligheids- en stappenplan samenstellen.
- **Schoolveiligheidsplan.** Op deze cd-rom van VIOS is praktische informatie over zowel fysieke als sociale veiligheid bijeengebracht.
- **Beleid agressie en geweld.** Het Vervangingsfonds heeft een handboek *Beleid agressie en geweld* voor het primair onderwijs laten ontwikkelen. Het handboek bevat onder meer een stappenplan voor de formulering van een beleidsplan en suggesties voor voorlichting aan het personeel. Het resultaat is een (sociaal) veiligheidsplan voor de school.
- **Voorbeeldbeleidsplan agressie en geweld.** Het Vervangingsfonds heeft een voorbeeldbeleidsplan agressie, geweld en seksuele intimidatie gemaakt. Scholen kunnen zelf beslissen welke onderdelen ze wel of niet in het plan opnemen en welke onderdelen de school verder wenst uit te werken.
- **www.agressiegeweldbijonderwijspersoneel.nl.** Op deze website van het Vervangingsfonds kan een school inventariseren in welke mate het personeel wordt geconfronteerd met agressie, geweld, ongewenste seksuele intimiteiten en discriminatie.

Scholing

De scholingsmogelijkheden voor veiligheidscoördinatoren zijn, gezien de ontwikkelingen in profiel, functie en taken, nog volop in ontwikkeling. Centrum School en Veiligheid heeft **scholingsaanbod** voor de veiligheidscoördinator in kaart gebracht.

Consument en Veiligheid heeft samen met Hogeschool Windesheim en de Educatieve Faculteit Amsterdam de pabo-lesmateriaalmodule Veiligheid op de basisschool ontwikkeld. Deze module is speciaal gemaakt voor de lerarenopleidingen primair onderwijs en is bedoeld om studenten kennis te laten maken met de onderwerpen veiligheid en veiligheidsmanagement.

Het Vervangingsfonds biedt gratis de **cursus intermediair agressie en geweld** aan. De cursus is ontwikkeld naar aanleiding van afspraken in het arboplusconvenant *Re-integratie, verzuimbeleid en agressie en geweld*. Het Vervangingsfonds benadrukt dat het belangrijk is om in de hele schoolorganisatie aandacht te hebben voor agressie en geweld. Zo kunnen incidenten worden voorkomen. Onderzoek van de Arbeidsinspectie toont aan dat agressie en geweld kunnen leiden tot meer ziekteverzuim.

Op veel scholen heerst onduidelijkheid over hoe te reageren op grensoverschrijdend gedrag. Daardoor wordt er onvoldoende consequent gehandeld. Dit werkt willekeurig in de hand. Het onderwijscentrum VU organiseert daarom jaarlijks de **studiedag veiligheidscoördinator** waarbij veel praktische tips en nuttige handvatten aangereikt worden. VIOS-Amsterdam organiseert jaarlijks de **vc-middag** voor de Amsterdamse veiligheidscoördinatoren.

